

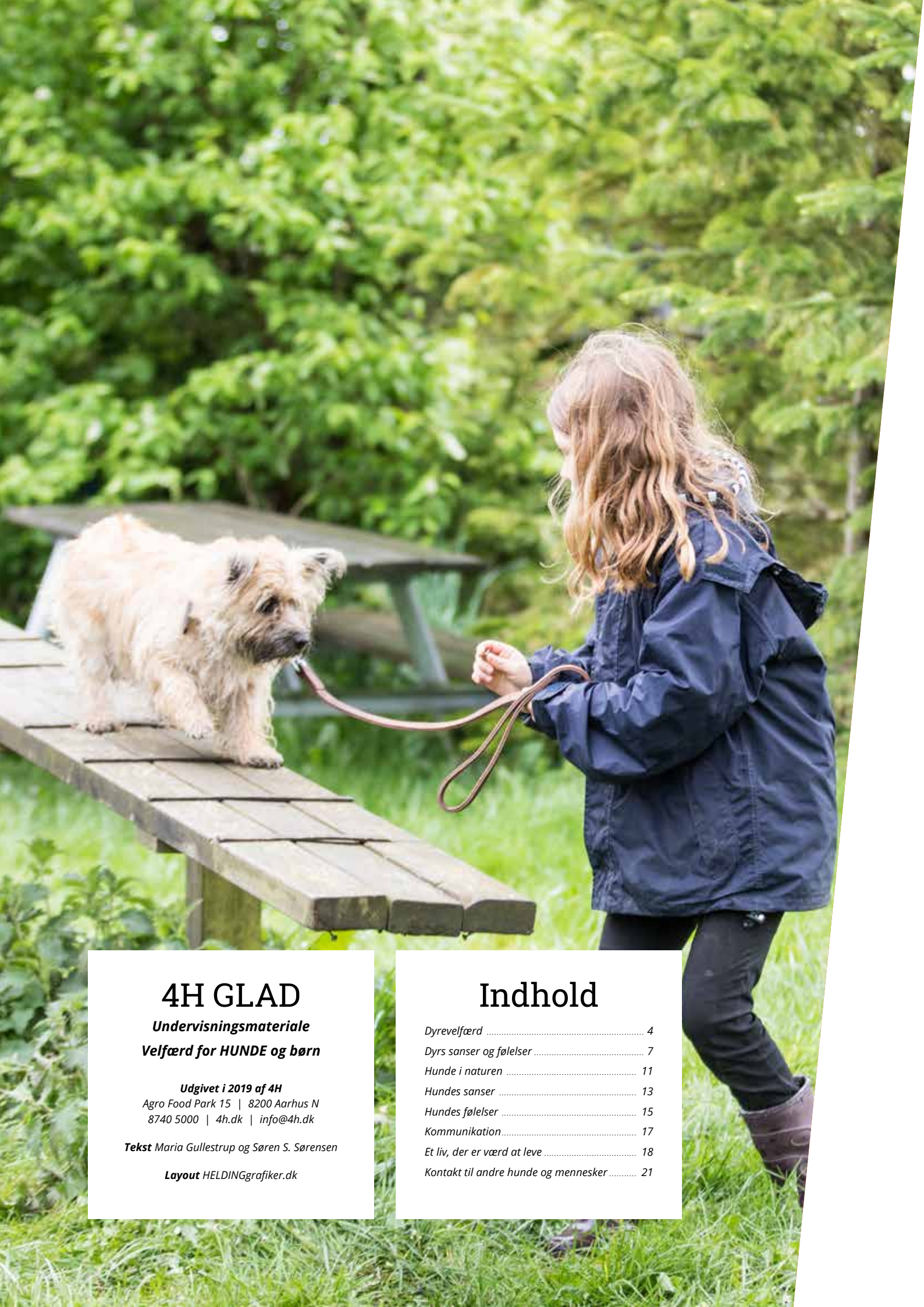

4H GLAD Velfærd for HUNDE og børn

Instruktørmateriale

4H

4H GLAD

**Undervisningsmateriale
Velfærd for HUNDE og børn**

Udgivet i 2019 af 4H
Agro Food Park 15 | 8200 Aarhus N
8740 5000 | 4h.dk | info@4h.dk

Tekst Maria Gullestrup og Søren S. Sørensen

Layout HELDINGgrafiker.dk

Indhold

Dyrevelfærd	4
Dyrs sanser og følelser	7
Hunde i naturen	11
Hundes sanser	13
Hundes følelser	15
Kommunikation	17
Et liv, der er værd at leve	18
Kontakt til andre hunde og mennesker	21

Indledning

For at give kæledyr et liv, der er værd at leve, er man nødt til at kende til det liv, de naturligt er født og udviklet til at leve. Er det bytte- eller rovdyr, hvilke omgivelser lever de i, hvad lever de af, og er det dyr, der trives bedst alene, eller skal de være sammen med artsfæller?

Baggrunden for dette undervisningsmateriale er at skabe en bedre velfærd for dyrene ved at forstå ovenstående og lære at aflæse dyrenes følelser. Ved at forstå dyrenes natur og følelser, er man bedre i stand til at skabe et godt liv for dem. Et godt liv, hvor vi sætter fokus på at gøre dyrene glade og give dem positive følelser. Det gør vi ved at sætte fokus på:

- Deres bolig og omgivelser
- Deres relationer til artsfæller og mennesker
- At udfordre, deres hjerner
- Sansemæssige stimuli

Gennem materialet, der sætter fokus på kaniner, marsvin, undulater, hunde, katte og heste lærer børnene noget om dyrenes natur, at aflæse deres følelser og at skabe gode rammer, glade dyr og en god velfærd.

Børn, der lærer at aflæse dyrenes følelser og sætte sig i deres sted, bliver mere empatiske og bliver også bedre i stand til at indgå sunde menneskelige relationer.

Dyrevelfærd

Der er mange, der taler om dyrevelfærd og mener, at det er vigtigt. Det handler om, at dyrene skal have det godt. Der er dog mange forskellige måder at se dyrene på og flere forskellige måder, at forstå dyrevelfærd på.

Nogle kristne opfatter dyrene som underlagt menneskene, og at Gud har givet dem ret til at herske over dyrene. Langt op i vores historie har nogle europæer endda set dyr som maskiner, der ikke kunne tænke og ikke havde følelser, men som handlede på instinkter. Nogle hinduer tror på reinkarnation, hvor man bliver genfødt, nogle gange som menneske andre gange som dyr. Flere naturfolk tror, at mennesker og dyr er ligeværdige i en verden, hvor man skal vise respekt for og passe på hinanden. Andre folkeslag har behandlet nogle dyr som guder, man kunne ofre til og bede om hjælp. Atter andre har ofret dyr til guderne.

Den måde, vi opfatter dyrene på, har stor betydning for, hvordan vi mener, at vi skal behandle dem. Hvis man tror, at de bare er maskiner, behøver man ikke at sørge for, at de har det godt, man taler jo heller ikke om bil-velfærd. Tror man derimod, at den myg, der har sat sig på ens arm, kan være ens afdøde bedstemor, behandler man den helt anderledes.

Selv hos os i Danmark er der i dag forskellige opfattelse af dyr, og hvad man kan og må med dem. Nogle ser det som naturligt, at vi som rovdyr spiser dyr, har kæledyr og bruger dyr til forsøg, bare vi behandler dem ordentligt. Andre er veganer og mener ikke, at vi skal spise dem, men at vi godt kan holde dem som kæledyr. Nogle dyrerettighedsforkæmpere mener, at dyr er ligeværdige med mennesker, og at vi ikke har ret til at have dyr som vores ejendom, altså heller ikke som kæledyr!

Dette materiale tager selvfølgelig udgangspunkt i, at det er i orden at holde kæledyr, og at vi skal stræbe efter at give dyrene den bedst mulige velfærd.

De 3 velfærdstilgange

Når man så gerne vil forbedre velfærden for dyrene, hvad er det så, man skal gøre? Hvordan ved man overhovedet, om de har det godt? Ofte taler man om 3 forskellige måder at se på om dyrene har det godt. Det drejer sig om 1. Sundhed, 2. naturlighed og 3. følelser (i fagsproget kaldet "emotioner").

Elevspørgsmål

- 1 Er det vigtigt, at dyrene har det godt? Hvorfor?
- 2 Hvordan skal man sørge for at dyrene har det godt?
- 3 Er det i orden at spise dyr?
- 4 Er det i orden at holde dyr som kæledyr?
- 5 Er det i orden at ride på heste?
- 6 Er det i orden at holde en hund i snor?
- 7 Er det i orden af en kat kun er indendørs?

- 8 Er det i orden at holde kaniner, marsvin og fugle i bur?
- 9 Hvilken tilgang synes du er vigtigst?
- 10 Hvordan ser man på et dyr, om det er sundt og rask?
- 11 Hvordan ved man, om dyrene lever naturligt?
- 12 Hvordan tror du, at man ser på et dyr, om det er glad?
- 13 Giv eksempler på dyr du har mødt, der har været glade?
- 14 Giv eksempler på dyr, du kender til, der har levet et naturligt liv?

Dyreværnsloven

Den måde vi skal behandle vores kæledyr er reguleret i Dyreværnsloven.

Af den fremgår det at:

- Dyr er levende væsener og skal behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe.
- Enhver, der holder dyr, skal sørge for, at de behandles omsorgsfuldt, herunder at de huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer.

Reproduktion og sundhed

Reproduktion og sundhed er en måde at se dyrevelfærd på, hvor man lægger vægt på at dyrene er sunde og raske. I landbruget lægger man også vægt på, at dyrene kan reproducere. Hvis de tager på i vægt, lægger æg, giver mælk og får unger, er det sunde dyr med en god velfærd. For syge dyr, og dyr, der ikke trives, får ikke unger og producere ikke.

Denne måde at se dyrevelfærd på har imidlertid ikke så meget fokus på, hvordan dyrene selv oplever deres situation og om de forhold de lever under, er naturlige.

Naturlighed

En anden måde at se dyrevelfærd på er, om dyrene kan leve et liv, der er så tæt på den måde, de ville leve på i naturen. Det giver sig selv, at fisk skal have vand, for at kunne leve, men det er også vigtigt, at fugle får mulighed for at flyve, dyr, der er vant til at grave, får mulighed for det, og at dyr, der er vant til at leve sammen med andre, kommer til det. Det er altså vigtigt at kende dyrenes liv i naturen for at kunne give dem en god velfærd.

For denne tilgang er det naturligvis også vigtigt, at dyrene er sunde og raske, men om de kan lægge æg og/eller få unger er ikke så vigtigt. Tilhængerne af denne retning ser heller ikke så meget på, hvordan dyrene oplever deres omgivelser, bare de er naturlige.

Følelser

En tredje gruppe, lægger mest vægt på, hvordan dyrene oplever deres liv og omgivelser. Det er ikke nok, at dyrene lever et naturligt liv. Det vigtige er, hvordan de har

det og oplever deres omgivelser. De forhold som nogle dyr kan trives med, er det ikke sikkert, at andre dyr kan trives med. Det vil derfor i denne tilgang være vigtigt at vurdere om dyrene trives i deres omgivelser. Det kan man f.eks. gøre, ved at se om dyrene udviser stereotyp adfærd (gentager den samme bevægelse igen og igen), eller om de leger og ser ud til at trives.

Dyrene skal ganske vist være sunde og raske, men om de får unger og lever et naturligt liv, er kun vigtigt, hvis det betyder noget for dyret. Dyrene kan altså godt bo i et stålbur med metal ting, hvis de har noget at foretage sig og ser ud til at trives.

Problemet med denne tilgang er, at det ikke er så let at spørge dyrene, hvordan de har det. Så for at vide om dyrene har en god velfærd inden for denne tilgang bliver man nødt til at lære om dyrs følelser, så man kan aflæse om de er tilfredse med det liv vi tilbyder dem.

Det er ikke enten eller!

Men det er ikke sådan, at man enten tror på det ene eller det andet. De fleste mener, at dyrevelfærd skal tage alle tre ting i betragtning, når man skal give dyrene en god velfærd. Ofte lægger man dog mere vægt på den ene frem for den anden. F.eks. er det naturligt for en dyrlæge at lægge særligt vægt på at dyrene er sunde og raske.

Dette materiale, der er overbygningen til kørekort til kæledyr, lægger særlig vægt på at fremme dyrenes muligheder for at udøve en adfærd, der er naturlig for dem og på dyrenes følelser og hvordan de oplever deres omgivelser og det liv vi tilbyder dem.

Dyrs sanser og følelser

Både dyr og mennesker oplever verden gennem deres sanser: syn, hørelse, lugte- og føle- og smagssansen. Men dyrene er indbyrdes forskelligt indrettet. Den sans, der er vigtig for den ene art, spiller måske ikke nogen rolle for den anden. Nogle dyr har desuden sanser, vi slet ikke har. For at forstå dyrene, er det derfor vigtigt at vide noget om, hvordan de oplever verden og, hvordan deres følelser er indrettet.

Darwin og hvorfor dyrene har følelser

Naturforskeren Charles Darwin, der levede i det 19. århundrede, er kendt for at have udviklet evolutionsteorien. En teori om, at alle individer på jorden stammer fra fælles forfædre, og at de enkelte arter efterfølgende har udviklet og tilpasset sig deres omgivelser. De arter, der har været bedst til at tilpasse sig, har overlevet. (På engelsk: Survival of the fittest.) Som en del af denne udvikling er der opstået bytte- og rovdyr, der indbyrdes kæmper om at overleve. De rovdyr, der er bedst til at fange byttedyr overlever, og de byttedyr, der er bedst til at undgå at blive spist og til at finde mad overlever.

Gennem mange millioner år har de enkelte arter udviklet sig fysisk, ligesom de har udviklet og forfinet deres sanser. Det er sanserne, der er med til at skabe dyrenes oplevelse af verden, mens det er følelserne, der er med til at styre, hvordan de reagerer på sanseindtrykkene. Følelserne guider således dyrene med at træffe hurtige beslutninger, der kan hjælpe dem med at overleve, uden at de skal tænke sig alt for meget om. Der findes både positive og negative følelser.

Positive følelser

De positive følelser skal få dyrene til at blive tiltrukket af noget, der kan være godt for dem og som hjælper arten med at tilpasse sig og overleve. Det er følelser som nysgerrighed, velbehag og begær.

Nysgerrighed

Nysgerrighed er forbundet med forventningen om noget godt. Nysgerrige dyr overlever bedre, fordi de bedre finder boliger, mad og mager. Men nysgerrige dyr skal også være forsigtige, så de ikke udsætter sig selv for unødige risici.

Nysgerrighed foregår i trin. Først bliver dyret opmærksom på noget nyt. Efter at dyrene er blevet opmærksom på noget nyt, skal de hurtigt vurdere, om det er værd at nærme sig og undersøge nærmere, eller om det er uinteressant eller måske farligt. Når dyrene har bestemt sig, til at undersøge tingen, vil de ofte forsigtigt nærme sig tingen. De kan måske nærme sig tingen fra forskellige sider, de bruger deres sanser, vander ørerne mod tingen, snuser kraftigt ind og stirre på tingen, samtidig er de klar til at løbe eller flyve væk, hvis de vurderer, at tingen er farlig. Når dyrene er sikker på, at tingen ikke er farlig, vil de undersøge den på forskellig vis. Måden at undersøge på kan variere for de forskellige arter. Det kan være, at dyrene bider i den, tager den op med poter eller ben eller de smidder rundt med den og krasser i den. Når dyrene, har undersøgt tingen, vurderer de, om de kan bruge tingen til noget, kan de lege med den, spise den eller parre sig med den? Kan de ikke bruge tingen til noget, mister de hurtig interessen for den igen.

Nysgerrighed foregår i trin

Velbehag

Dyrene oplever velbehag, når de er trygge og mætte, altså når de kan opholde sig i deres bolig og hvile sig efter at have spist og drukket. De fleste dyr oplever også velbehag, når de interagerer med artsfæller. Når de er unger, i forbindelse med leg og senere når de bond'er og parrer sig med artsfæller. For de dyr, der lever alene, er det dog kun i forbindelse med parring, at kontakt med artsfæller betyder noget.

Negative følelser

Negative følelser skal få dyrene til at holde sig væk fra noget, der kan være skadeligt for dem eller de skal få noget, der kan være dårligt for dem til at forsvinde. En meget stor del af de negative følelser relaterer sig til frygt og specielt frygten for at blive spist. Negative følelser som aggression og vrede kan også opstå i konkurrence om ressourcer som føde, mager, territorier, gode redepladser og legetøj.

Frygt

Frygt er fravær af tryghed overfor en ting, en situation, en hændelse, en person eller et rovdyr. En ubehagelig følelse af at være truet, og at der vil ske noget ubehageligt. Frygt findes i flere grader gående fra nervøsitet og usikkerhed over angst til panik og fobier. Frygt kan være medfødt som f.eks. frygt for mørke, højder og

noget der kommer hurtigt hen mod dyrene. Frygt kan også være tillært, hvis dyrene har haft en ubehagelig oplevelse med nogen eller noget. Frygt tjener det formål, at dyrene enten skal fjerne sig fra det, der truer dem her og nu, eller de skal undgå at komme i en situation, der kan være farlig for dem.

Aggression

Følelsen af aggression er forbundet med frustration, vrede og modvilje mod noget, der kan true dyrenes velbehag. Dyrene bliver typisk aggressive i forbindelse med frygt og smerte eller i konkurrencen om ressourcer.

Det kan være kampen om de gode redesteder, en mage, mad og/eller et territorium. Både han- og hundyr kan blive aggressive. Hanner konkurrerer ofte om hunner og territorier, mens hunner oftere konkurrerer om gode redepladser. Aggressive dyr kan true, dominere og angribe andre dyr og/eller mennesker. Hvis det område, som dyrene befinder sig i, er stort, vil aggressionen som regel være mindre, fordi de mindst dominerende dyr har mulighed for at komme væk fra de dominerende og aggressive dyr.

Dyr kan også blive aggressive, hvis de er i nød og har smerter eller er bange. Kan de ikke komme væk eller i skjul, kan de blive aggressive og angribe.

Hvad skal vi bruge vores viden om sanser og følelser til?

Når vi ved noget om dyrenes sanser og følelser kan det hjælpe os med at skabe et liv, der er værd at leve for vores kæledyr. Vi kan gøre det, der giver dyrene positive følelser og prøve at undgå det, der giver dem negative følelser. Nu kan vi jo ikke spørge dyrene selv om deres følelser! Så vi kan faktisk ikke være fuldstændig sikker på, at vi forstår dyrenes følelser rigtigt.

Vi kan dog bruge den viden vi har om sanser, følelser og dyrenes naturlige adfærd til at vurdere, hvilke følelser de har. Vi skal således passe på med de nuttede og menneskeliggjorte forklaringer på dyrenes opførelse og hele tiden holde os for øje, at der er tale om forskellige arter, med hver deres særlige måder at være på.

Elevspørgsmål

- 15 Hvorfor er det vigtigt at vide noget om dyrs følelser?
- 16 Kan vi bruge det til bedre at forstå dem?
- 17 Kan vi bruge det, når vi skal håndtere dem?
- 18 Kan vi bruge det, når vi skal lave gode bur- og opholdsvilkår for dem?
- 19 Hvor mange negative og positive følelser, kan i komme i tanke om?
- 20 Hvilke af de følelser, tror I at dyrene har?
- 21 Hvad gør dyr bange?
- 22 Hvordan viser dyrene at de er bange?
- 23 Hvad gør dyr glade?
- 24 Hvordan viser dyrene, at de er glade?
- 25 Hvad er forskel på angst, panik og fobi?
- 26 Kender du følelserne?
- 27 Kan du huske at du har set dyr med de følelser?
- 28 Hvordan reagerede de?
- 29 Har du set aggressive dyr?
- 30 Har dyrene det godt, når de er bange eller aggressive?

Hunde i naturen

Hunde tilhører gruppen Canidae, der også tæller ulve, ræve og sjakaler. Deres latinske navn er *Canis lupus familiaris*. De er dog tættest beslægtet med ulve. Hunde adskiller sig dog markant fra ulve ved deres tætte tilknytning til mennesker. Hunde har i titusinder år været knyttet til mennesker og er blevet formet til de hunde, vi ser i dag, primært i fangenskab som kæledyr, men også i mindre grad som vilde hunde eller i mange tilfælde som gadehunde, der lever mere eller mindre frit. Hunde er i dag avlet i mange forskellige størrelser og varierer i højden fra 10 til 100 cm og i vægt fra 100 g til 100 kg. Hunde bliver typisk omkring 10-13 år gamle. Jo mindre de er, des ældre bliver de i gennemsnit.

Døgnrytme og aktiviteter

Hunde er omnivore, hvilket betyder, at de både spiser planter og kød. De spiser, hvad de kan finde og jager både mindre byttedyr som kaniner, mus og fugle, men også større dyr, som de jager i flok. De kan også æde ådsler, plantedele og afføring fra planteædende dyr. Hunde spiser hele byttedyret såvel kød, skind og ben som brusk og marv. Hunde har ikke en meget udtalt døgnrytme, men tilpasser sig til de forhold, som de lever under. Hvis de har haft succes på jagten og fanget et stort byttedyr, vil de æde til de er stopmætte for derefter at hvile til de igen bliver sultne.

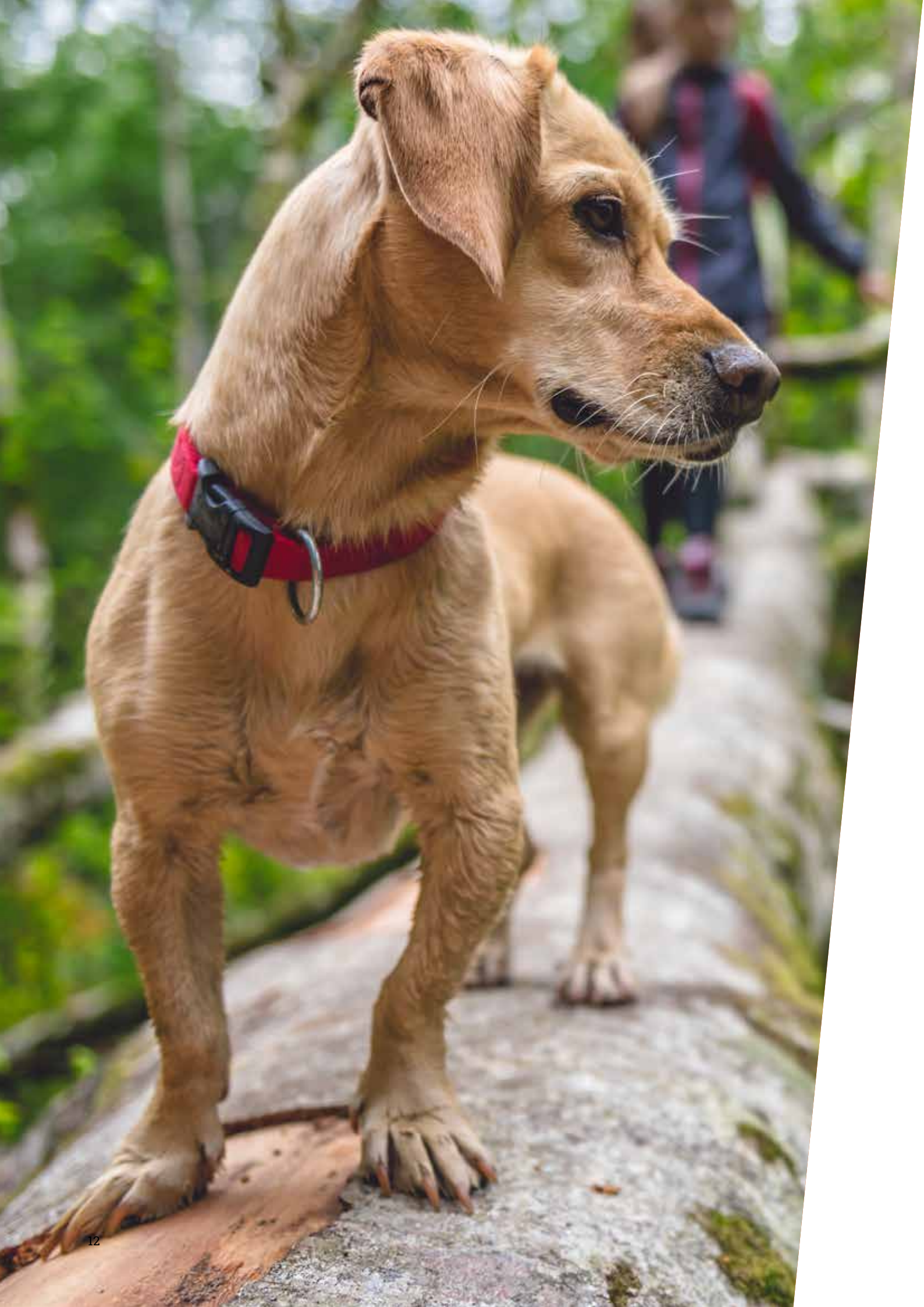
Hunde er flokdyr. Der lever sammen og jager sammen. Flokken er inddelt i et hierarki, hvor nogle hunde bestemmer over andre. De vil sove på samme tid, de vil lege, jage og spise på samme tid.

Unger

Hunde bliver kønsmodne i 6-12 måneders alderen. Hunde er drægtige i 2 måneder og får omkring 6 hvalpe pr. kuld. De tilbringer en stor del af deres tid sammen med deres hvalpe, og lærer dem flokkens sociale normer, samt hvordan man går på jagt.

Elevspørgsmål

- 31 Hvor kommer hundene fra?
- 32 Lever hunde alene eller i en flok?
- 33 Hvad spiser hundene?
- 34 Hvor opholder hundene sig om dagen?
- 35 Hvor længe sover hundene i døgnet?

Hundes sanser

Hunde kan se, høre, smage, føle og lugte, men deres sanser er indrettet anderledes end vores. Hunde kan se, men ikke så godt som mennesker, til gengæld er deres høre- og lugtesanser meget bedre end vores.

Syn

Hunde ser ikke så godt som mennesker. De ser ikke så skarpt og har ikke så god en dybdeskarphed. Generelt ser hunde dog bedre end mennesker i skumring og dårligt lys, mens mennesker ser bedre end hunde i klart og skarpt lys.

Der er forskel på hvor godt de forskellige hunderaser ser og som hos mennesker, kan hunde miste noget af synet med alderen. Myndehunde er specielt avlet til at jage ved høj fart og har et, for hunde, exceptionelt godt syn.

Hørelse

Hundes næstbedste sans er høresansen. Hunde kan høre både højere og lavere toner og svagere lyde end mennesker. Med alderen er der dog mange hunde der mister noget af hørelsen. Oprindelige hunderacer med store opretstående ører har en bedre høresans end hunderacer med korte ører eller ører, der ligger ned.

Lugtesans

Hunden har en fantastisk lugtesans. De lugter mellem 1.000 og 10.000 gange så godt som mennesker. Den del af hundenes hjerner, der bruges til at identificere forskellige lugte vurderes at være 40 gange større end den, mennesker bruger. Hundes gode lugtesans bliver i stort omfang brugt til at hjælpe mennesker ved at opsnuse byttedyr, spore narkotika og finde forsvundne personer. Nogle hunderacer er avlet til at have en særlig god lugtesans bl.a. Blodhunde og mange racer af jagthunde.

Kortsnudedede hunderacer som bulldog og boxer har en dårligere lugtesans end andre hunderacer.

Smagssans

Hundes smagssans er ikke så veludviklet som eks. menneskers. Hunde foretrækker at vælge, hvad de spiser ud fra dets lugt og sluger ofte maden uden at smage på det, hvis bare de synes om lugten.

Følesans

Følesansen er vigtig for hunde. De er meget følsomme over det meste af kroppen. Hundemødre begynder at slikke, deres hvalpe kort efter fødslen. At blive slikket, aet eller klappet er for hunde en vigtig måde at vise, at man tilhører samme flok.

Knurhår

Som flere andre dyrearter har hunde knurhår, der har stor betydning for deres måde at opleve verden på. Hunde bruger knurhårene til at finde rundt med. De kan mærke luftstrømme med knurhårene. Blinde hunde, der får klippet knurhårene af, har svært ved at finde rundt i deres omgivelser og støder ind i ting. Så snart knurhårene vokser frem igen, kan de finde rundt igen.

Elevspørgsmål

36

Hvad er hundenes bedste sanser?

37

Hvad skal du være særlig opmærksom på, når du omgås hunde?

38

Hvad er hunde ikke så gode til?

Hundes følelser

Nysgerrighed

Hunde er meget nysgerrige og vil undersøge nye ting de finder. De er mere direkte end byttedyr i deres måde at gøre det på. De vil snuse til dem for at finde spor fra andre hunde eller for at se om det kan spises. Mindre ting vil de hurtigt forsøge at skubbe til med snuden eller forpoterne. Større ting vil de gå rundt om og undersøge fra alle sider.

Velbehag

Glade hunde har opretstående og fremadvendte ører. Deres kropsholdning er opret, fremadrettet og halen bæres højt. Den kan logre svagt eller kraftigt. Glade hunde kan også bjæffe i lyse toner.

Hunde, der nyder berøring, kan sænke ørerne og lukke øjnene halvt i.

De lavere rangerende hunde hilser på de højerestående hunde i flokken ved at slikke og gerne i de andre hundes mundvige. De kan puffe, nappe eller hoppe op af andre for at vise deres glæde.

Leg

Leg er et udtryk for velbehag og fylder meget i mange hundes liv. Selv om lysten til at lege er stærkest, når hundene er hvalpe, leger mange hunde gerne højt oppe i alderen.

Hundes lege kan inddeles i sociale-, bevæge- og objekt-lege.

Sociale lege

Hunde har en særlig måde at lægge op til leg på, det såkaldte "legebuk". De strækker forbenene og sænker forkroppen, mens bagkroppen stadig er opret og logre med halen. Det er en opfordring til leg og bukket fortæller modparten, at det kommende angreb, er leg og ikke alvorligt ment. Hvalpene slås og brydes for sjov så snart deres motorik er fin nok til at koordinerer deres bevægelser til andet end at kravle rundt. Hunde i flok, kan blive ved med denne form for leg hele livet.

Bevæge lege

Hunde elsker at løbe. Bevæge lege består som oftest i at løbe og springe, gerne to eller flere hunde sammen.

Objekt lege

Mange hunde kan bruge lang tid på at løbe rundt med genstande i munden. Det kan være pinde eller lignende de finder og tager med. Efter nogen tid vil de også forsøge at flæns og flå tingen i stykker. Dette styrker deres kæbemuskler. Flere hunde kan fatte interesse for den samme genstand og dette kan ligefrem udvikle sig til en direkte styrkeprøve på, hvem der er stærkest og kan trække den anden.

Frygt

Selv om hunde ikke er byttedyr er der alligevel nogle ting hunde kan blive bange for. Der er stor forskel på de enkelte hunde, noget som nogen hunde bliver bange for, gør andre ikke. Hunde kan blive bange for ukendte lyde, fyrværkeri og skud. De kan også blive usikre, hvis deres flok opfører sig anderledes end normalt og hvis de bliver irettesat af førehunden.

Frygtsomme hunde kan pibe og krybe og/eller gemme sig.

Aggression

Hunde kan blive aggressive, når det gælder kampen om ressourcer som f.eks. mad eller bestemte steder at hvile sig. En aggressiv hund kan knurre, rejse børster, vise tænder og gø. De vil stå med stive ben og sænket hoved og kan snappe vredt i luften.

En frygtsom hund, der er trængt op i en krog og ikke kan komme væk, kan også blive aggressiv og bide.

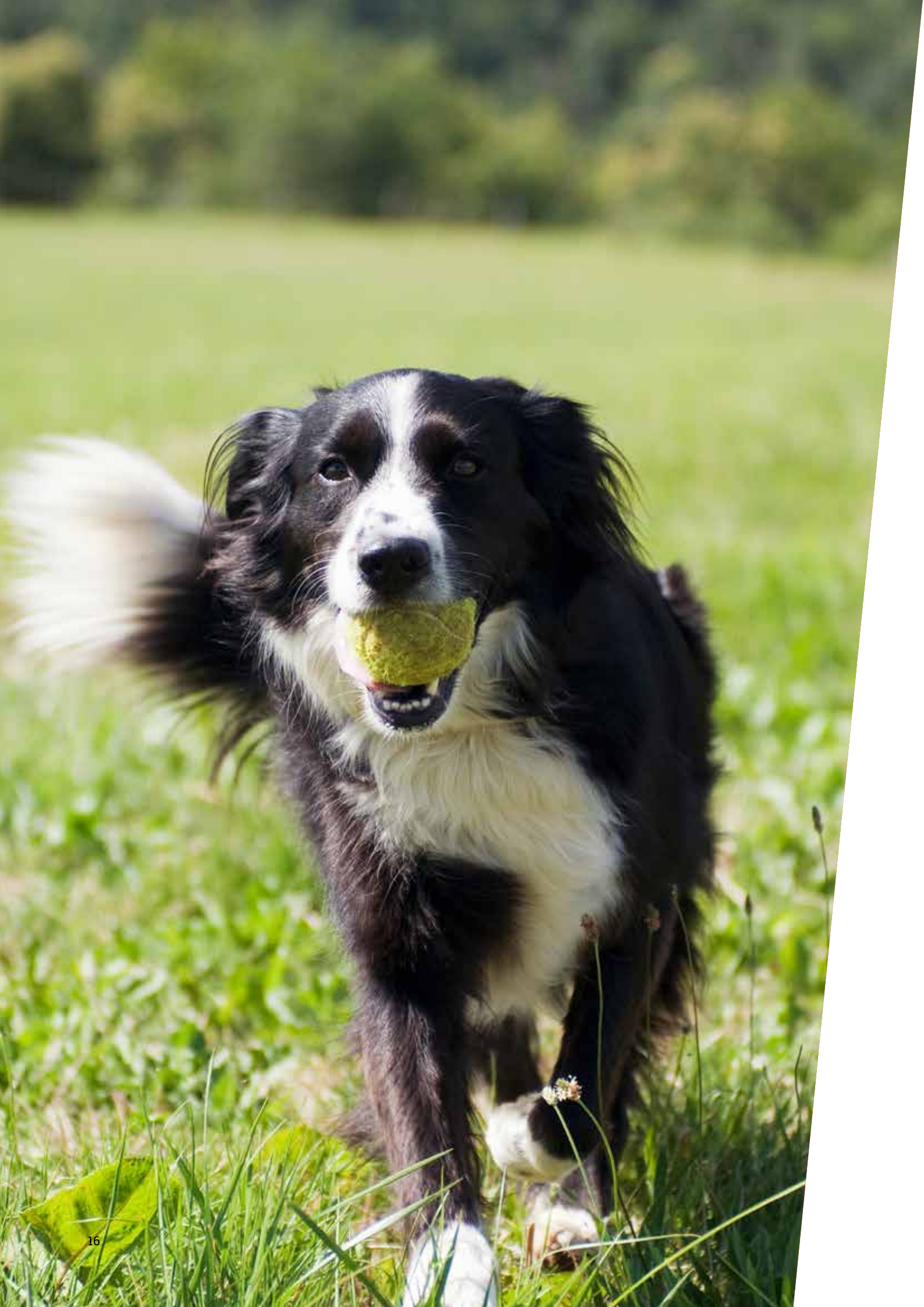
Elevspørgsmål

39 Kan hunde godt lide nye ting?

40 Hvad kan gøre hunde bange?

41 Hvordan reagerer hunde, når de er uenige om mad eller andet?

42 Hvad gør hunde for at få venner?

Kommunikation

Lyde

Der er forskel på hvor vokale de enkelte hunde er. Der er også mere generelle forskelle mellem de enkelte racer. Det vil sige der er forskel på, hvor meget de knurre, gøer, bjæffer, hyl eller piber.

Knurren

Hunde knurrer når de vil signalere at nu er noget eller nogen ved at komme for tæt på. Enten fordi hundene har noget, de vil beholde for dem selv. Det kan f.eks. være mad eller deres hvalpe. Eller hvis de er bange for den eller det, der kommer tættere på.

Gø og bjæffen

Hunde kan gø og bjæffe på mange forskellige måder. De kan gø opfordrende, når de vil have mad eller lege og de kan kø, når de er vrede eller for at advare flokken om en mulig fare. Nogle hunde har mange forskellige former for gøen og lyde, de bruger i mange forskellige sammenhænge. Vagthunde er opdrættet til at være vagtsomme og gø, når der kommer nogen. Politihunde er trænet til at gø på kommando for at virke skræmmende. Nogle hunde, der bruges til jagt, gøer, når de har færd af vildt.

Hylen

Spidshunde er kendt for sjældent at gø, men primært at hyle ligesom ulve.

Piben

Når hunde piber, er det ofte udtryk for at de er bange, men de kan også pibe, når de tigger om mad m.m.

Kropssprog

Hunde kan vise meget med deres kropssprog. De kan vise glæde ved at logre med halen og springe forventningsfulde rundt.

De kan vise frygt og utryghed ved at krybe sammen, stikke halen mellem benene og gøre sig lille. Hunde, der bliver skældt ud, kan virke skamfulde og kigge væk, men oftere er det en hund, der viser underdanighed fordi den bliver skældt ud og føler sig smidt ud af flokken.

Hunde kan med, deres kropssprog vise, om de vil ud, ved at løbe frem og tilbage mellem ejeren og døren. De kan vise, at de er sultne ved at sidde og kigge bedende på en.

Hunde bonder med deres flok ved at slikke de højestående individer. Da de betragter mennesker som en del af flokken, slikker de for at vise hengivenhed. De kan hoppe op ad mennesker eller krybe helt tæt ind til mennesker for at søge tryghed. Hunde kan også opfordre mennesker en til at komme med ved af puffe til dem med snuden.

Hundes forståelse af mennesker

På grund af hundenes lange historie sammen med mennesker, er de eksperter i af afkode vores lyde og sindsstemninger. Hunde er også gode til af aflæse deres menneskers kropssprog og forstår ofte mennesker bedre end det umiddelbart ser ud til. Er vi vrede eller kede af det, mærker de det. De afkoder, det ikke som vi ville gøre og tænker, at nu er vi nok kede af det, men de kan fornemme, at der er noget galt, og kan blive bange for, at de har gjort noget galt og nu bliver sendt ud af flokken.

Elevspørgsmål

43

Hvilke kropsdele bruger hunde til at kommunikere med?

44

Hvor mange forskellige lyde kan hunde sige?

45

Hvordan fortæller hunden, at den har været et bestemt sted?

Et liv, der er værd at leve

Når vi holder hunde som kæledyr er det vigtigt, at vi giver dem et godt sted at bo, sund mad og vand og at sikre at de er sunde og raske. Det er dog ikke tilstrækkeligt. For at de skal trives, skal vi også tilbyde dem et liv, der er værd at leve. Et liv der giver dem mulighed for at være aktive, og at få positive oplevelser. Det kan man gøre gennem:

- Indretning af deres omgivelser
- Lade dem bruge deres sanser
- Kontakt til andre hunde og mennesker
- Give dem opgaver, så de skal bruge deres hjerne
- Giv dem et valg og kontrol med deres omgivelser

Indretning og berigelse

Hvad enten hundene er meget inde eller ude skal man give dem et opholdsområde, hvor de kan være for dem selv og have følgende:

- Mulighed for ro
- Adgang til vand
- Adgang til foder
- Noget at lege med

Tryghed og ro

Det er vigtigt for hunde at have et sted, hvor der er ro og hvor de kan gå hen for at hvile uden at blive forstyrret. Samtidig vil hundene gerne være i nærheden af de mennesker de bor hos. Man kan give dem en kurv ved siden af sofaen i stuen, så de kan være tæt på.

Legetøj

Hunde er meget individuelle og foretrækker forskellige ting at lege med. Nogle vil elske at have tennisbolde de kan bide i og hente, hvis man kaster dem. Andre vil gerne have reb eller andet de kan bære rundt med. Nogle

foretrækker pivedyr, som siger noget, når de bider i dem. Det er således op til os mennesker at finde de ting som hundene viser interesse for og som de vil lege med. Når de så har mistet interessen igen, må man finde noget nyt til dem.

Fodring

Man kan give hundene mange forskellige smagsoplevelser ved at varierer deres kost. Giv dem mad, der smager forskelligt og som har forskellig konsistens. Giv også gerne hundene friske kødben og BARF (Biologically Appropriate Raw Food), der minder om det de spiser i naturen. Det stimulerer både deres smags- og lugtesans. Hvis hundene skal være alene hjemme i længere tid, kan man også gemme mange små portioner foder rundt omkring både inde og ude. Hundene skal dermed bruge både tid på at finde dem, samtidig med at de får stimuleret deres lugtesans. Det er vigtigt at finde nye gemmesteder hele tiden, ellers vil du hurtigt lære, hvor det er.

TUNNEL AF HEGNSTRÅD OG STOF

- 1 m kloakrør $\varnothing$ 600 mm
- 75 m hegnstråd $\varnothing$ 3 mm
- 4x2 m firkantet stof
- Evt. 2 m lynlås

- Hvis posen let skal kunne tages af og vaskes, sys hver halvdel af lynlåsen fast i hver ende af stoffet.
- Herefter sys stoffet sammen langs de to lange sider, så det danner en pose med hul i begge ender.
- Den ene ende trækkes ud over kloakrøret.
- Enderne på hegnstråden bukket rundt, så de ikke prikker hul i stoffet.
- Hegnstråden vikles uden på stoffet så tæt omkring røret som muligt. (se billede)
- Den løse ende af stoffet foldes ud over hegnstråden og enten lynes eller sys sammen med den anden ende.
- Nu kan tråden forsigtig fordeles i hele tunnellen længde og denne kan formes som du ønsker.

Elevspørgsmål

46 Hvor kan man holde hunde?

47 Hvad er vigtigst for hundene at have i deres opholdsområde?

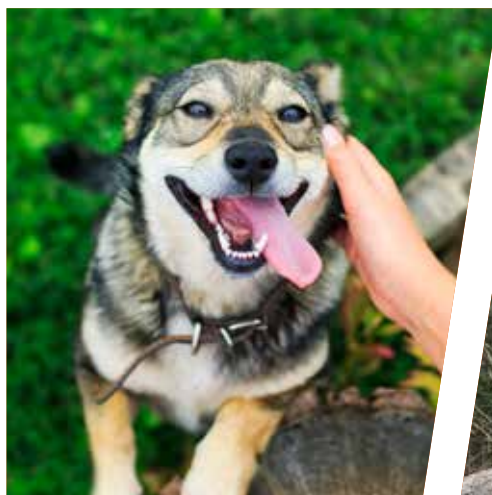
48 Hvilke ting skal hundene kunne i deres opholdsområde?

49 Har du nogle gode ideer til naturlige ting, som hundene kan lege med?

50 Hvor mange steder kan hundene få mad?

51 Skal hundene have andet i deres område?

Kontakt til andre hunde og mennesker

Andre hunde

Selvom hunde betragter mennesker som en del af deres flok, er det godt for dem at have kontakt til andre hunde. De får hermed brugt deres naturlige adfærd, når de skal hilse og får mulighed for at lege m.m. Selvfølgelig at gå en tur giver hundene mulighed for at snuse til andre hundes duftmærker. Tag derfor hundene med forskellige steder og giv dem tid til at snuse og undersøge omgivelserne.

Unger

Yngelpleje er en naturlig del af hundenes liv. Det giver dem noget at beskæftige sig med og behagelige følelser. Hvis man har mulighed for det, og man har gjort sig nogle tanker, om man kan komme af med hvalpene, når de er gamle nok til at flytte hjemmefra, kan det være en god ide at lade hundene få unger.

Hunde og mennesker

Som flokdyr sætter hunde pris på at være sammen med deres flok (de mennesker de bor hos) så meget tid som muligt. Men for at de skal føle sig velkomne i flokken er det vigtigt at bond'e med hundene. Dette gøres bl.a. ved at tale venligt til dem og kæle og nusse med

dem. Hundene vil opfatte dette som en tilkendegivelse af at tilhøre samme flok. Det er dog vigtigt, at det altid er menneskene, der bestemmer, hvad flokken skal og hvornår det er tid til leg og samvær. Ellers kan hundene se sig selv som leder af flokken og dermed blive svære at opdrage.

Hunde anses for det første dyr, der blev domesticeret af mennesker for over 10.000 år siden. Hundenes lange historie sammen med mennesker betyder, at de i meget høj grad har tilpasset sig menneskers liv. Hunde er gennem deres fælles historie med mennesker fremavlet med forskellige egenskaber i større omfang end noget andet dyr. Disse egenskaber er vigtige at kende til, når man vælger hunde og når man efterfølgende skal give dem et godt liv. Man skal også være opmærksom på hundeloven¹, da nogle hunderacer er forbudte i Danmark. Hunde er således bl.a. avlet som jagt-, hyrde-, træk-, selskabs- og vagthunde. I moderne tid har man endvidere trænet hundene til rigtig mange ting, der udnytter hundenes evner og sanser med at hjælpe mennesker. Nogle eksempler er, udover det som hundene oprindeligt er avlet til, politi-, bombe-, narko-, spor-, rednings- og servicehunde.

¹Hundeloven: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=194694>

Aktiviteter og stimulering af hjernen

Når man skal aktivere hundene, er det vigtigt at se på, hvad hundene er blevet avlet til. Nogle hunde er meget aktive og kræver meget træning, mens andre kan klare sig med mindre. Inden for de enkelte grupper er der også forskelle. F.eks. er nogle jagthunde avlet til at skulle finde vildtet og følge det, mens andre skal hente det nedlagte vildt. Man bør derfor som minimum vælge træning, der stimulerer de specielle evner hundene er blevet avlet med.

Træning

Mange dyrearter kan kun trænes, ved at give dem ros, når de udføre den ønskede opgave rigtigt. Med hunde er det anderledes, da de også kan forstå en irettesættelse, hvis de gør noget forkert. Da de samtidig kan forstå menneskers tonefald og har en rigtig god hørelse, kan man både rose og rise dem på lang afstand. Det kræver blot, at man er meget bevidst om hvad man siger til dem og hvordan man siger det.

I nogle tilfælde kan det dog være en fordel at kunne rose hundene uden at skulle bruge stemmen. Her er clickertræning en god mulighed. Man lærer hundene, at det er lige så godt at få en belønning i form af et click, som det er at få en godbid. Man starter med at belønne dem med både godbidder og click samtidig, indtil de har lært meningen med click'et. Herefter kan

man undlade godbiden og kun bruge click'et. Man kan nu belønne hundene meget præcist, i det øjeblik de gør det rigtige. Når man træner med hundene, skal man hele tiden sikre sig, at de viser interesse for at træne med, så de til stadighed syntes det er en positiv oplevelse. Men hundene er vedholdende og man kan derfor træne med dem længere tid ad gangen end med så mange andre dyr.

Dressur

Alle hunde bør trænes med basal lydighedsdressur, hvor de lærer at sætte sig, at lægge sig, at blive og at komme på kommando. Dette sikrer, at hundene aldrig er i tvivl om, hvem der er leder af flokken. Det er også forudsætningen for at træne mange af de andre ting man gerne vil lære dem.

Miljøtræning

Hunde bør også vænnes til at færdes blandt mange mennesker og på steder, hvor der er mange nye indtryk. Dette vil gøre dem mere rolige, når de er hjemme og de vil ikke så let blive bange for ting de ikke kender. Miljøtræning kan foregå i områder, hvor hundene ikke er vant til at komme. Områder hvor der enten er mange mennesker eller områder, hvor der er meget støj fra maskiner eller andet. Det er dog vigtigt ikke at gå for hurtigt frem, men i små skridt øge påvirkningerne.

Agilitybane

En god mulighed for alle hunde er at lave agility, hvor der er flere forskellige slags forhindringer. Dette vil kræve god træning, da hundene skal lære og huske flere forskellige ting. Det er derfor vigtigt at være tålmodig og tage én type forhindring ad gangen. Alle ting hundene kan springe over, kan anvendes til en agilitybane. Man kan også bruge stoftunnellen og få hundene til at løbe igennem. Herudover kan man lave en lille vippe og et bræt men tynde lodrette pinde til slalom. Ellers er det kun fantasien, der sætter grænser. Det vigtigste er ikke at gøre forhindringerne for komplekse i starten.

Find godbidder

Hundes gode lugtesans kan bruges til at finde skjulte godbidder. Start med simple opgaver, så hundene forstår, hvad det går ud på. Start med at smide lidt godbidder lige foran hundene. Herefter kan de smides

på et større areal på en græsplæne. Efterhånden kan man gøre det endnu svære, hvor hundene ikke har set at man har smidt godbidderne. Man kan også lære hundene at blive dirigeret i den rigtige retning med både håndbevægelser og lyde. Så skal de både bruge deres næse og holde øje med signalerne om hvilken retning de skal søge i. En anden mulighed er at gemme godbidder i beholdere, hvor de enten skal skubbe låget af eller løfte det med tænderne.

Apportering og servicehunde

Mange hunde vil elske at hente ting, også selvom de ikke er avlet til jagt. Dette kan bruges til at give hundene underholdning og god motion. Man kan lære dem at hente ting man har smidt i vandet ude ved stranden. På samme måde kan man træne dem til at hente eller finde ting hjemme i huset. Man kan træne dem til at åbne døre og til at tænde og slukke for lyset.

Elevspørgsmål

52

Hvad skal man gøre, hvis ens hunde ikke vil kæles?

53

Hvordan kan man træne med sine hunde?

HELDIN Gøgefliser.dk

Agro Food Park 15
8200 Aarhus N
8740 5000 | info@4h.dk
4h.dk